

EDIE-FEBER

En film och två böcker sprider nytt ljus över fenomenet Grey Gardens. Plaza träffade Jessica Lange och Drew Barrymore, som spelar The Edies – de trasiga societetsprinsessorna som inspirerat modeskaparna i decennier.

AV JOHANNA LENANDER

EDITH BOUVIER BEALE JR., fallen societetskönhet, tragisk stilikon och alla misslyckade divors skyddshelgon, är en av gay- och modevärldens mest älskade kulturella personligheter som nu står på gränsen till ett genombrott i masskulturen. Little Edie, som hon kallades av fans och familjemedlemmar, levde bland sopor och kattpiss men gjorde så gott hon kunde för att upprätthålla sitt forna jag. Hon draperade sitt skalliga huvud i tröjor och borddukar och piffade upp sina noppiga plagg genom att knyta skjortor runt höften och hänga kjolar runt halsen och stolt deklamera att detta var "The best costume for the day" bara för att några sekunder lite uppgivet medge "I have to make these things up". Hon var en äldre ungfru som levde mer eller mindre isolerad med sin mamma i fyra decennier, men som ändå envisades med att tro att hennes drömmar om The Big Chance och The Big Romance snart skulle uppfyllas. Det var också just denna förmåga att förgylla vardagen med nostalgi och dagdrömmar, som lyfte hennes tillvaro från misären och gav den en lyster av elegans.

Ända sedan Little Edie och modern Edith Bouvier Beale Sr. (Big Edie), presenterades för världen i bröderna Albert och David Maysles legendariska dokumentärfilm från 1976 *Grey Gardens* – namnet på den förfallna strandvilla med 21 rum i lyxiga semesterorten East Hampton utanför New York där mor och dotter bodde – har Edie-febern spridit sig från subkultur till subkultur. Och nu har den landat framför världens soffbord i en ny film med Drew Barrymore och Jessica Lange i huvudrollerna. Den nya *Grey Gardens* från HBO har ett märkligt symbiotiskt förhållande med originaldokumentären. På ett sätt är det en film om en film som faktiskt duplicerar scener från originalet. Men dess främsta syfte verkar vara att lösa gåtorna som den ursprungliga *Grey Gardens* snuddar vid men aldrig besvarar. – När jag såg dokumentären för sju år sedan insåg jag att själva storyn är det som vi inte får se, hur de hamnade där de var, säger Michael Sucs, den nya *Grey Gardens*-regissören som också skrev manus tillsammans med Patricia Rozema.

– Jag tog fram ett anteckningsblock och skrev ner en massa frågor. "Hur förlorade de alla sina pengar? Hur tappade Edie håret? Varför gifte hon sig aldrig?". Sedan började jag forska efter svaren.

I dokumentären glimtar Edies och Edies biografiska fakta förbi i svartvita trettiotalsfoton och lösryckta repliker. Vi får veta att de härstammade från Bouvierfamiljen, en av USA:s mest

aristokratiska klaner, och var Jacqueline Kennedy Onassis kusin och faster. På bilderna ser vi att de var rika, populära och vackra. Michael Sucs research fyllde i det mystiska tomrum som förvandlade Park Avenue-prinsessorna till utstötta toktanter. Filmen utspelas mellan 1936 (Little Edies debutantbal på Pierre Hotel) och 1976 (premiären på *Grey Gardens*-dokumentären). Med hjälp av Little Edies dödsattest från 2002 och en extrem envishet lyckades han att gräva fram detalj efter detalj. Han spårade upp familjemedlemmar och vänner som gav honom privata brev, dikter och dagböcker som gav ledtrådar till familjen Bouvier Beales förflutna. Han hittade bland annat mannen som krossade Little Edies hjärta, löste mysteriet med Big Edies arv och lärde sig mer om deras relation med Jackie, som dyker upp i filmen, spelad av Jeanne Tripplehorn.

– Jag antar att man kan säga att jag blev besatt av att hitta så mycket att jag kunde berätta hela deras historia, säger han.

Filmen hoppar fram och tillbaka mellan "dokumentär" (Lange och Barrymore är utklädda till kopior av de äldre Big och Little Edie och levererar träffsäkra imitationer av originalscenerna) och scener från Little Edies ungdom. Historien börjar på så sätt i bägge ändar vilket gör den mer trovärdig. Det är lättare att se de tidiga tecknen på tragedi och husets gradvisa förfall blir en historia i sig självt.

NÄR MICHAEL SUCS manuskript var färdigt 2005 började han leta efter skådespelerskor som kunde tackla två så krävande roller och samtidigt var lukrativa nog att locka en studio till att finansiera projektet. En missvisande men lyckosam skvallernotis i tabloiden New York Post meddelade att Renée Zellweger var intresserad (det var hon inte) och hade valfärdat till det gamla huset som står kvar i det fortfarande snobbiga East Hampton (också osant). Detta gav filmen en skjuts av uppmärksamhet som räddade den från att försvinna i en Hollywoodhöj av anonyma manus. Några månader senare hade Jessica Lange skrivit på kontrakt att spela Big Edie. Hon hade länge hyst ett brinnande intresse för *Grey Gardens* och själv funderat på att producera en adaption av filmen.

– Jag hade länge varit både förhådd och förbryllad av de här kvinnorna, *Grey Gardens* är en av de mest engagerande filmer jag någonsin sett, säger hon.

Jag träffar Jessica Lange och Drew Barrymore på Ritz Carlton hotel i New York. Det är en solig vardag och de två skådespelerskorna sitter i varsin svit. De ger intervju efter intervju

The Edies i kröklöftet. Från originaldokumentären *Grey Gardens* av bröderna Albert och David Maysles, 1976.

Jessica Lange och Drew Barrymore som Edie och Edie i HBO-filmen *Grey Gardens*, 2009.

**"JU DJUPARE
JAG GICK
IN I RÄDSLAN
OCH JU MER
INSTÄNGT DET
VAR OCH JU
MINDRE JAG
KUNDE ANDAS,
DESTO BÄTTRE
VAR DET. DET
VAR DÅ JAG
KÄNDE MIG
NÄRA HENNE."**

medan vi journalister sitter i ett annat hörn av hotellet och äter kakor och jordgubbar och väntar på vår tur. Innan jag går in för min intervju med Jessica Lange så tassar en barfota Drew Barrymore ut ur hennes rum efter en liten privat visit.

– I'll be back soon, mother dear! ropar hon med bästa Edie-rösten.

Förhållandet mellan mor och dotter är den röda tråden i originalfilmen. De två kvinnornas symbiotiska relation är både fascinerande och fränstötande. De svajar våldsamt mellan vredesutbrott och kärleksförklaringar. Alla pikar, berättelser och skämt är laddade av 60 års konflikter och ömhet.

– Det är en mycket unik kärlekshistoria, säger Lange.

– Deras relation var så komplex och hade så många bottnar att det är omöjligt att förstå den. Men de förblev sammansvetsade under alla dessa år. Jag tror att de var fascinerade av varandra. I dokumentären ser vi hur de dansar och sjunger och uppträder framför kameran. Men allt det där var redan på plats innan bröderna Maysles dök upp. De var vana vid att underhålla varandra. Little Edie själv sa, "Min mor gav mig ett absolut fascinerande liv och jag skulle inte velat ändra en minut av det". Jag tycker det säger allt.

Det drar mot slutet av dagen och Lange är märkbart trött av alla intervjuer. Hennes tunna kropp försvinner nästan i den stora

hotellsoffan. Hon har inget av den lite kontaktsökande hjärtlighet som man ofta upplever hos yngre skådespelerskor, utan verkar närmast stram i jämförelse. Men hon är mycket välartikulerad och förefaller ha ett knivskarpt intellekt. Det är svårt att tänka sig att hon slog igenom som halvnaket vap i King Kongs handflata för drygt 30 år sedan. Hennes naturliga värdighet kommer väl till pass i rollen som Big Edie, en diva som envisades med att kalla sig sångerska och uppträda på bohemiska fester och därmed förlorade både man och en stor del av sitt arv.

– Hon är definitivt en av de bättre roller jag spelat, säger Lange.

– Hon var en unik och modig själ som trotsade sin societetsfamilj och sa "Jag vill inte ta del av ert liv, ni kan behålla era pengar men jag tänker inte leva på det sättet". Och så hade hon en blixtrande humor och intelligens, jag tycker hon var beundransvärd. Jag avgudar kvinnan.

DREW BARRYMORE, mest känd för sina mysiga komedier, kan tyckas vara ett märkligt val för rollen som Little Edie. Denna uppfattning delades till en början av Michael Sucsy.

– Han var tveksam till mig för han ville ha någon som hade en mer avancerad skådespelarbakgrund, säger Drew Barrymore.

– Men jag kämpade för att få spela henne och bedyrade att

jag skulle satsa allt. Alla behöver någon som är villig att chansa på dem om de ska kunna bryta sig loss, och jag bad honom att ge mig den chansen.

Fysiskt sett är inte Edie och Drew Barrymore särskilt lika, även om många timmars intensiv teatersminkning förvandlar den unga stjärnan till en tämligen identisk version av den äldre Edie. Men det slår mig att de är mer lika till sättet än man kan tro. Drew inleder vår korta intervju med att insistera att vi redan känner varandra och går sedan in på att diskutera mina skor och vanan att kombinera sandaletter med strumpor som tydligen både hon och jag praktiserar. Hennes tankspridda glättighet och lite översvallande sätt har något som är genuint rörande, som ett litet barn som kryper upp i knät på främlingar. Det är en egenskap som hon delar med Little Edie, som oreserverat öppnade sitt hjärta för dokumentärfilmarna Maysles.

– Jag tror att det som övertygade Michael var att jag förstod henne, säger Drew.

– Jag förstod hennes motsatser. Ena stunden betedde hon sig som en liten flicka och i nästa ögonblick var hon en arg tant. Hon var underbart överdriven och underhållande och samtidigt så trasig och inärvänd. Hon hade tappat håret och plågades av sin osäkerhet men lyckades ändå ta mod till sig att dansa omkring framför kameran i bara nätstrumpor, baddräkt och hög-

klackade skor för hon hade ett så desperat behov av att uppträda och underhålla.

För att tränga in i själen på den komplicerade Edie isolerade sig Drew Barrymore från omvärlden och tvingade sig till att leva i ett vakuum. Hon bröt kontakt med sina vänner och sin familj och slutade använda internet, titta på TV och läsa tidningar. Hon gick in i ett tillstånd av uppgjagad ångest som hon kände låg nära den paranoia som Little Edie kämpade med.

– Det var så jobbigt att jag ibland undrade om jag någonsin skulle bli normal igen. Men det kändes nödvändigt för att kunna bli hon. Ju djupare jag gick in i rädslan och ju mer instängt det var och ju mindre jag kunde andas, desto bättre var det. Det var då jag kände mig nära henne.

DEN NYA *Grey Gardens*-filmen är inte det enda tecknet på en Edie och Edie-renässans. Två nya böcker har precis publicerats. Den första är *Edith Beale of Grey Gardens*, en fotobok publicerad av Little Edies brorsons fru Eva Marie Beale med familjens privata bilder och brev från trettio-, fyrtio- och femtiotalen. De visar den eleganta, dyra sidan av Little Edie innan pengarna tog slut och håret föll av. Den andra är *Grey Gardens*, en vacker konstbok publicerad av Free News Projects som innehåller illustrationer och fotocollage av Albert Maysles dotter Rebekah samt repliker som

HISTORIEN OM GREY GARDENS

1971

Edith Bouvier Beale Sr och Jr lever en isolerad existens tillsammans med cirka 40 katter tills Town of East Hampton hotar dem med vräkning. New York Magazine skriver en artikel om dem som får stor uppmärksamhet. Släktingen Jackie Onassis dämpar skandalen genom att sanera huset och ge dem pengar att leva på.

1974

Jackie Kennedys syster Lee Radzville anlitar de kritikerrosade bröderna Maysles att filma en dokumentär om hennes uppväxt i East Hampton. Hon ger bröderna en lista på personer som ska intervjuas för projektet. Nummer 34 är hennes excentrisk kusin och faster. Bröderna och Beale-damerna faller för varandra direkt.

1976

Albert och David Maysles dokumentär *Grey Gardens* har premiär i New York.

1977

Big Edie dör. Little Edie uppfyller sin högsta dröm: att uppträda i en egen cabaret. Hon ger sex föreställningar av sin show i New York. Hon får förfärliga recensioner men hennes fans gömmer dem för henne.

1979

Little Edie säljer *Grey Gardens* till journalister Ben Bradlee och Sally Quinn efter att de lovat att inte riva huset utan restaurera det i stället.

1997

Efter att ha flackat runt i New York, Montréal och Kalifornien flyttar Little Edie till Bal Harbour i Florida där hon bor i en liten lägenhet vid stranden. Hon simmar i havet varje dag.

2001

DVD-versionen av *Grey Gardens* släpps och filmen får ny uppmärksamhet. När Little Edie får höra talas om att en musikal planeras blir hon stormförtjust.

2002

Little Edie dör av en hjärtattack vid 84 års ålder.

2005

Musikalen *Grey Gardens* har premiär på Off Broadway-teatern Playwrights Horizon. Den går så småningom upp på Broadway där den spelas till 2007.

2006

Albert Maysles släpper *The Beales of Grey Gardens* – två DVD-skivor med överblivet material från originaldokumentären.

2009

HBO-filmen *Grey Gardens* med Drew Barrymore och Jessica Lange har premiär på HBO och Canal +.

Pastellmönstrad sjalett till klassisk pälskappa – glöahet Edie-look som inspirerat ända sedan den första filmen hade premiär 1976.

COURTESY OF MAYSLES FILMS.

**"JAG ÄLSKAR
DET FAKTUM
ATT LITTLE EDIE
VAR SÅ ORÄDD
OCH OFÖR-
UTSÄGBAR I
SITT SÄTT ATT
KLÄ SIG. HON
HADE FÖRMÅ-
GAN ATT HITTA
EXTRAORDI-
NÄRA SÄTT
ATT BÄRA
ORDINÄRA
PLAGG."**

aldrig kom med i originalfilmen. Och förra året spelades den kritikerrosade musikalen *Grey Gardens* på Broadway, en föreställning som liksom den nya filmen visade mor och dotter före och efter fattigdom och isolering (scenerna från trettioalet var huvudsakligen påhittade). Under 2005 gav Albert Maysles också ut en uppföljare till originaldokumentären som visade bortklippta scener och intervjuer.

ALLT NYTT MATERIAL, dokumentation och framgrävda hemligheter gör att det nästan känns som om det har gått inflation i Edie. En stor del av originalfilmens dragningskraft var dess obskyra status. Under många år fanns *Grey Gardens* bara tillgänglig som enstaka repris på TV eller suddig videospelning. Att vara ett fan var nästan som att vara invigd i en hemlig sekt med de mest kända replikerna som mantra (Little Edie: "You see in dealing with me, the relatives didn't know that they were dealing with a staunch character and I tell you if there's anything worse than dealing with a staunch woman... S-T-A-U-N-C-H").

Redan på trettiotalet uppstod *Grey Gardens*-parties där gästerna klädde ut sig till The Edies och spelade upp scener ur filmen. Några av de mest hängivna beundrarna hade regelbunden kontakt med Little Edie och en av dem, Walter Newkirk, har skrivit en bok om deras vänskap. Men när Albert Maysles släppte en DVD-version av *Grey Gardens* 2001 nådde filmen ut till en ny och bredare generation av fans, som till exempel Michael Sucsy och Rufus Wainwright som sjöng om damerna på sitt album *Poses*.

Under tiden hade filmen etablerats som en favoritreferens för stylister och designer. Men det var inte förrän i slutet av nittiotalet, när grunge banat vägen för en trasigare estetik, som *Grey Gardens* inflytande började synas på allvar. Steven Meisel fotograferade en vilt gestikulerande Amber Valetta iklädd en Little Edie-uniform av huvudduk, brosch och åtsmitande klänning för *Vogue Italia*s majnummer 1999. Ett år senare baserade New

York-designern John Bartlett (en seriös *Grey Gardens*-konnässör som ser filmen var tredje månad) en kollektion på Little Edies stil. Sedan dess är *Grey Gardens* en ständig källa till inspiration i modetidningar och kollektioner, som Marc Jacobs höstkollektion 2007, där en väska döpts efter Little Edie. Det kan tyckas ironiskt att en sådan skamfilad person har uppnått kultstatus bland människor som lever av att sälja bilder av perfektion. Ändå fortsätter hon att beröra och inspirera modeskapare som gör förskönade versioner av hennes säregna stil.

– Jag älskar det faktum att Little Edie var så orädd och oförsäglig i sitt sätt att klä sig, säger Phillip Lim, som använde Edie som musa för sin höstkollektion för två år sedan.

– Hon hade förmågan att hitta extraordinära sätt att bära ordinära plagg. Och hennes känsla för proportioner och balans var fantastisk.

Det som är mest slående med *Grey Gardens* är att historien om Big och Little Edie tolkas så olika. En del ser misär och tragedi, andra ser humor och värdighet. Recensionerna från 1976 rasade över dokumentärens exploatering av Edie och Edie, som själva var ypperligt nöjda med filmen. "The Maysles have created a masterpiece", utbrast Little Edie när hon såg den för första gången. På samma sätt som modemänniskor ser briljans i Little Edies utstyrselar så ser *Grey Gardens*-fans sundhet i damernas bisarra livsstil.

– Vad det handlar om är att inte ge upp sina drömmar och att vara den man är, säger Michael Sucsy.

– De här kvinnorna insisterade på att vara sanna mot sig själva. Det är oändligt inspirerande.

Drew Barrymore verkar å andra sidan känna sig mest inspirerad av den klaustrofobiska mor och dotter-relationen.

– Det är definitivt en kärlekshistoria. De här kvinnorna fortsatte att roa varandra år efter år, det är mer än vad man kan säga om de flesta gifta par. De orkade skratta tillsammans i 40 år. Jag kan bara säga bravo! ©